

УДК 811.161.2=111'25-11-057.4(092)“19/20”Р.Зорівчак

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/fpl.2020.133.3166>

РОКСОЛАНА ЗОРІВЧАК І ВІРА РІЧ: ПЕРЕХРЕСНІ СТЕЖКИ

Оксана Дзера

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000
e-mail: oksana.dzera@lnu.edu.ua*

У статті висвітлено наукові та особисті контакти двох подвижниць англо-українського перекладу – засновниці Львівської перекладознавчої школи Роксолани Зорівчак та британської перекладачки Віри Річ. Стаття ґрунтується на біографічному й автобіографічному матеріалі та на спогадах авторки. Увагу зосереджено на внеску професора Р. П. Зорівчак у справу збереження національної культурної пам'яті. Наголошено, що проф. Р. П. Зорівчак ініціювала і натхненно редагувала дві публікації неповного “Кобзаря” у перекладах Віри Річ (білінгвальне і монологічне перекладне видання) та білінгвальне видання Франкового “Мойсея”. Над перекладом останнього Віра Річ працювала понад 50 років, доопрацьовуючи і шліфуючи його до філігранності.

Ключові слова: Роксолана Зорівчак, Віра Річ, переклад, перекладознавство, національна пам'ять у філології.

7–8 листопада 2019 р. у Львівському національному університеті імені Івана Франка відбулася Всеукраїнська наукова конференція “Національна пам'ять у філології: перекладознавчі читання на пошану Роксолани Петрівни Зорівчак”. Організатором заходу стала кафедра перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура, яку створила і двадцять років очолювала професор Роксолана Зорівчак. Кількома роками раніше цю назву – “Національна пам'ять у філології” [6]– Роксолана Петрівна обрала для Всеукраїнської конференції до 100-річчя від дня народження свого улюбленого Учителя Ю. О. Жлуктенка, оскільки збереження і поширення інформації про здобутки українських перекладачів і перекладознавців минулого вважала необхідною передумовою становлення нових напрямів і принципів перекладу.

Титанічна праця проф. Зорівчак зі збереження національної пам'яті не обмежувалася конференціями чи науковими працями. Її неоціненний внесок – у дисертаціях та монографіях учнів, яким Роксолана Петрівна довірила досліджувати доробок Г. Кочура, М. Лукаша [8], Ю. Жлуктенка, В. Мисика [3], у діяльності музею Г. Кочура в Ірпені, ініціаторкою створення й упорядницею якого вона була, у виданні біобіографічних покажчиків “Григорій Кочур” [2] та “Микола Лукаш” [5], в урочистих академіях з декламацією оригіналів і перекладів, що стали своєрідної візитівкою кафедри перекладознавства.

“Схились до мушлі спогадів – і слухай” [10, с. 37], – цей рядок В. Стуса, що його любила цитувати Роксолана Петрівна, видається частиною її духовного заповіту, її

принципом “adfontes”, її прагненням закарбувати в історії імена видатних постатей минулого, які були її друзями, наставниками, однодумцями.

У цьому списку чимало іноземних перекладачів і перекладознавців, проте окреме місце у житті Роксолани Петрівни займає Віра Річ, перекладачка, поетка і літературознавиця, що любила Україну до самовідречення. Віра Річ (Faith Elisabeth Joan Rich) переклала твори 50 українських письменників, створивши своєрідну англomовну антологію української літератури XIX–XX століть. Однак у радянській Україні вона стала персоною нон грата 1961 р. відразу після публікації збірки 38 Шевченкових поезій [16].

Приводи до такого остракізму з боку радянської влади були абсурдними. По-перше, в оману ввело українізоване ім'я перекладачки, якій одразу приписали український буржуазний націоналізм. По-друге, провокаційною видалася назва збірки “*Song out of Darkness*”, навіяна статтею Франка “Темне царство” (1881). По-третє, назву видавництва “*Mitre Press*” за асоціацією з миртою потрактували як диверсію католиків, хоча видавництво просто знаходилося на місці колишнього пабу *Mitre tavern*. Але ключовою причиною, на думку Р. П. Зорівчак, стало те, що тоталітарний режим не був зацікавлений у популяризації української літератури у світі [17, с. 52]. Наслідки не забарилися. 1962 р. стаття в “Літературній Україні” затаврувала збірку як умисне намагання “використати ім'я і твори Шевченка для антирадянської пропаганди в дусі “холодної війни” й підтримати погляди збанкрутілих буржуазних націоналістів” [1, с. 3].

Дивовижно, але навіть після такої анафемі органу Спілки письменників України одна людина наважується увести ім'я британської перекладачки в науковий обіг. Цією відважною дослідницею стала Р. П. Зорівчак, яка 1976 р. проаналізувала переклади Віри Річ у своїй кандидатській дисертації “Фразеологія письменника як проблема перекладу (на матеріалі перекладів поетичних творів Т. Г. Шевченка англійською мовою)”, де відзначила велике поетичне обдарування та перекладацький хист британки. Звичайно, згодом, як згадувала проф. Зорівчак, відомими методами її змусили замовчати, однак вона продовжувала працювати з перекладами Віри Річ у шухляду, як і багато інших представників творчої інтелігенції того часу. 1981 р. починається листування Віри Річ і Роксолани Зорівчак.

Уперше вони зустрінуться у липні 1990 р. на Четвертому всесвітньому конгресі славистів. У 1991–1992 рр. Роксолана Петрівна перебуває у Лондоні як перша лекторка з української мови в Інституті славістики Лондонського університету. Віра Річ без роздумів записується на старший курс, абсолютно не зважаючи на те, що решта студентів за віком могли б бути її онуками, а заняття закінчуються пізнього вечора. На думку Роксолани Петрівни, такий ентузіазм був зумовлений не лише бажанням удосконалити українську мову, але й сильною духовною потребою підтримувати будь-яку українську справу [17, с. 46].

У той лондонський період вони часто бачилися або телефонували одна одній. Віра Річ була щаслива мати поруч такого унікального консультанта і часто зверталася за порадою щодо інтерпретації того чи іншого слова або виразу, адже якраз вичитувала свої переклади поем Т. Шевченка та “Боярині” Лесі Українки.

Роксолана Петрівна захоплювалася енциклопедичними знаннями співрозмовниці і перебувала під враженням, що голосом Віри Річ через віддаль віків до неї промовляє сама історія.

Розповідала Віра Річ і про інші країни, що їх вона відвідувала. Було важко повірити, що така слабенька на вигляд, неуважна до буденних речей леді побувала у 35 країнах, зокрема й таких екзотичних, як Ісландія чи Індія.

Її давня мрія відвідати Україну здійснилася лише у березні 1991 р. Ця подорож ледь не стала останнім візитом Віри Річ в Україну, адже виступаючи на Шевченківських святкуваннях у палаці “Україна”, вона у своїй невимушеній емоційній манері відхилилася від наукової теми і звернулася до аудиторії з натхненним закликком до державної незалежності [4, с. 22–24]. Її слова стали пророчими, адже наступного року 24 серпня вона вже приїхала на святкування першої річниці проголошення незалежності нашої держави та виступила на відкритті пам’ятника Т. Шевченкові у Львові.

Тоді ж, коли спали пута заборон і обмежень, ім’я Віри Річ почали вводити у науковий обіг, чому активно сприяла Р. П. Зорівчак. У 1993 р. вона була офіційним опонентом кандидатської дисертації Ігоря Кондратишина на тему поетичної інтонації в оригіналі й перекладі на матеріалі англійських перекладів Т. Шевченка, де вперше відкрито і ґрунтовно проаналізовано доробок Віри Річ. Як згадувала Роксолана Петрівна, її очі наповнювалися сльозами радості за можливість відкрито говорити правду та сльозами суму за втраченими роками принижень, переслідувань і брехні [17, с. 53].

1997 р. з ініціативи проф. Р. П. Зорівчак Віри Річ присуджено літературну премію ім. І. Франка, якраз до 40-ї річниці публікації “Прологу” до “Мойсея” в її перекладі, що ознаменував початок її перекладацької діяльності.

У 2005 р. Віру Річ обрано дійсним членом НТШ, а 24 серпня 2006 р. Указом Президента України нагороджено орденом княгині Ольги третього ступеня.

У 2008 р. у видавництві “Мистецтво” вийшла двомовна збірка під назвою “Т. Шевченко. Вибрана поезія. Живопис. Графіка” [12]. Сюди увійшли 94 твори Т. Шевченка в оригіналі і перекладах Віри Річ. Проф. Р. Зорівчак була членом редакційної ради, а також написала примітки й біографічну довідку про перекладачку. 2013 р. світ побачив англійський “Кобзар”, куди увійшло багато досі неопублікованих перекладів Віри Річ [15].

Проф. Зорівчак була ініціатором та членом редколегії коментованого двомовного видання поеми Івана Франка “Мойсей” у перекладі Віри Річ [11]. Ця поема була для Віри Річ справді доленосною. 1956 р. в день свого двадцятиріччя Віра Річ прийняла пропозицію друга і кохання усього життя Володимира Микули перекласти “Пролог”, а наступного року переклад вийшов друком в журналі “*The Ukrainian Review*” [14, с. 7–8]. Майже через двадцять років Віра Річ переклала повний текст “Мойсея” [13]. 2006 р., відзначивши у стінах Львівського національного університету ім. Івана Франка 50-літній ювілей перекладацької діяльності, Віра Річ створила новий варіант “Мойсея”, однак продовжувала доопрацьовувати його до кінця життя.

Наприкінці 2004 р. у Франковому університеті відсвяткували ювілей Роксолани Петрівни, який став нагодою для видання збірки праць на її пошану “Од слова путь верстаючи й до слова”. Відкриває збірник чудовий акровірш *Gaudeamus* Віри Річ, яка

була й авторкою статті “*Song out of darkness: revisited*”, всебічного автоаналізу своєї першої перекладної збірки [7, с. 39–61].

Що поєднувало цих двох, таких несхожих, на перший погляд, особистостей? Дисциплінована, академічна, архісерйозна професор Роксолана Зорівчак й емоційна, дещо екзальтована, романтична і по-дитячому безпосередня (постійно губила книги, записи і навіть файли у комп’ютері) Віра Річ.

Об’єднувала їх передусім любов до України. Величезним святом для Віри Річ стало проголошення незалежності України. На її першу річницю Віра, обдарована поетка, написала чудового вірша “*Prologue*”, що починався закликком “*Be swift, my friends, Be swift*”. Револуційним подіям на Майдані перекладачка присвятила свій вірш “*Independence Square*”, була спостерігачем на виборах 2004 р. Особистою трагедією став для неї реванш реакційних сил у 2008 р. Її стурбованість українськими проблемами була багатогранною. Пригадую, як Роксолана Петрівна попросила мене розповісти, що ж там діється на Євробаченні 2005 р., яким вона, зрозуміло, не цікавилася, однак дуже хвилювалася за Віру: “Вона вже кілька ночей не спить, бо переймається, що пісня від України – плагіат”.

Друга їхня спільна любов – Шевченкова поезія. Роксолана Петрівна стала засновницею англомовної шевченкіани. Знала напам’ять чи не цілого “Кобзаря” і чудово його декламувала. Мабуть, улюбленим її твором був “Кавказ” (“Борітеся – поборете! Вам Бог помагає!”), особливо у декламації Сергія Нігояна, першого героя Небесної сотні.

Віра Річ перекладала Шевченка до останнього свого дня, вона фактично жила Шевченком. Навіть свою маму Віра зробила фанаткою Шевченка: “Вона цитує його при кожній нагоді, яка спадає на думку: “Гамалію”]– під час весняного прибирання (“*They tear the walls down*”), “Чигрине, Чигрине” – під час прополювання городу (“*Rue, rue has grown and choked our freedom down*”)” [4, с. 17]. Символічно, що рядки з “Мені однаково” викарбувано на надгробку перекладачки.

Роксолана Петрівна дуже трепетно обирала дослідника, який би міг відчутти Віру Річ, який, так само як і вона, був би тонким філологом, патріотом, людиною великого духовного гарту і чистої душі. Цією обраницею стала Ганна Михайлівна Косів, яка здійснила мрію Роксолани Петрівни – написала і блискуче захистила кандидатську дисертацію про Віру, а 2011 р. видала унікальну монографію “Віра Річ. Творчий портрет перекладача”. На форзаці монографії цитата Віри Річ: “Вічність... Ви знаєте, у моєму віці вічність є зовсім близькою, але я маю ще дуже багато зробити, перш ніж зустрінусь з небесним Янголом і Святим Петром... У мене є один нічний кошмар: на небесах мені доведеться відповідати не тільки перед сонмом янголів за свої земні гріхи, а й перед авторами, яких я перекладала і яких не встигла перекласти”.

Віра Річ відійшла у вічність 20 грудня 2009 р. У неї було ще багато планів, які вона міряла реалізувати, зокрема перекласти весь “Кобзар” до двохсотліття з дня народження Шевченка, доробляла переклад поеми І. Франка “Іван Вишенський”.

Згідно зі заповітом Віри Річ частина її праху була захоронена у Каневі на Козацькому цвинтарі поряд з Чернечою горою. Хоча Віра Річ зовсім не надавала значення зовнішньому вигляду, її улюбленим строєм була вишиванка, яку вона отримала

у подарунок від кафедри перекладознавства. Саме у цю вишиванку одягнуто її юнацький портрет, викарбуваний на надгробному пам'ятнику. Нижче подано Шевченкові рядки “Та неоднаково мені / Як Україну злії люде / Присплять лукаві і в огні / Її, окраденую, збудять. / Ох, не однаково мені!” і переклад Віри Річ: “*But it does touch me deep if knaves, / Evil rogues lull our Ukraine / Asleep, and only in the flames / Lether, all plundered, wake again... / That touches me with deepest pain*” [16, с. 86].

27 травня 2019 р., невдовзі після відходу Роксолани Петрівни, наша кафедра зазнала ще однієї непоправної втрати – у віці 43 років після десятилітньої боротьби з невиліковною хворобою відійшла у вічність Ганна Косів. До останніх днів несла у світ любов і красу, створюючи унікальні писанки з трипільським орнаментом.

З 2016 р. кафедра перекладознавства проводить конкурс студентських перекладів і перекладознавчого аналізу під заголовком “Віра Річ: талант і відданість”. Оголошення результатів конкурсу та виплата премій з фонду Віри Річ проводиться у день її народження 24 квітня.

У 40-ві роки в страхітливих умовах ГУЛАГу Григорій Кочур написав натхненні рядки із закликом до національної пам'яті про людей, чії імена “повік віків святяться”. І сьогодні ці слова сприймаємо як заповіт наших Учителів:

Збери ж їх, вирви із непам'яті,
Неси, мов скарб, в своє майбутнє,
Мій краю, це вони скопали ті
Найглибші твого слова рудні [9, с. 32].

Ми пам'ятатимемо!

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вір Дж. Шевченко в лондонському тумані. *Літ Україна*. 5 черв. 1962. С. 3.
2. Григорій Кочур. Біобліогр. покажч: у 2 ч. / уклад. Г. Домбровська, З. Домбровська; наук. ред. Р. Зорівчак. Львів : Вид-во ЛНУ ім. Івана Франка, 2006.
3. Гриців Н. Василь Мисик. Різногранний діамант українського художнього перекладу : монографія. Вінниця: Нова книга, 2017. 296 с.
4. Косів Г. Віра Річ. Творчий портрет перекладача. Львів : “Піраміда”, 2011. 264 с.
5. Лукаш Микола. Біобліогр. покажч. / уклад. В. Савчин; наук. ред. Р. Зорівчак. Львів : Вид-во ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. 356 с.
6. Національна пам'ять у філології: спадщина професора Юрія Олексійовича Жлуктенка: мат. Всеукраїнськ. наук. к. (Львів, 2–3 жовтня 2015 року) / редкол. Р. Зорівчак (голова) та ін. Львів, 2017. 294 с.
7. Од слова путь верстаючи й до слова...: Збірник на пошану Роксолани Петрівни Зорівчак, доктора філологічних наук, професора, заслуженого працівника освіти / редкол. : О. І. Чередниченко (голова) та ін. Львів : Вид-во ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. 1012 с.
8. Савчин В. Микола Лукаш – подвижник українського художнього перекладу : монографія. Львів : Літопис, 2014. 374 с.

9. 110 років від дня народження Г. П. Кочура. Григорій Кочур. “Інтинський зошит” / упоряд. і пер. М. Я. Каганцов. Харків : ТОВ “Видавництво “Права Людини””, 2018. 114 с.
10. Стус В. Твори у чотирьох томах і книгах. Львів : Видавнича Спілка “Просвіта”, 1999. Т. 3. К. 1. 485 с.
11. Франко Іван. Мойсей: Поема / Ivan Franko: Poem / І. Франко / редкол. В. Мельник (голова) та ін. Львів : Вид-во ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 312 с.
12. Шевченко Т. Вибрана поезія. Живопис. Графіка / упоряд., авт. прим. С. Гальченко; пер. поезій Віра Річ. Київ: Мистецтво, 2008. 607 с.
13. Franko I. Moses and Other Poems / transl. by Vera Rich (Moses) and P. Cundy (other poems). New York : Harmony Print, 1973. 112 p.
14. Franko I. Moses (Prologue) / transl. by Vera Rich. *The Ukrainian Review*. London : Ukr. Publ., 1957. Vol. IV. № 1. P. 7–8.
15. Shevchenko T. Kobzar / transl. by Vera Rich. Kyiv : Mystestvo, 2013. 335 p.
16. Shevchenko T. Song out of darkness. Selected poems by Taras Shevchenko / transl. by Vera Rich; ed. by V. Swoboda. London : The Mitre Press, 1961. 128 p.
17. Zorivchak R. The work of Vera Rich in the context of Ukrainian–British literary relations. *The Ukrainian Review*. London : Ukr. Publ., 1998. Vol. 45. № 2. P. 43–54.

REFERENCES

1. Weir J. Shevchenko v londonskomu tumani [Shevchenko in London smog]. Lit. Ukrayina. 5 cherv. 1962. S. 3.
2. Hryhorij Kochur. Biobliohr. pokazhch [Biobibliographic guide]: u 2 ch. / uklad. H. Dombrovska, Z. Dombrovska; nauk. red. R. Zorivchak. Lviv : Vyd-vo LNU im. Ivana Franka, 2006.
3. Hryciv N. Vasyl Mysyk. Riznohrannyj diamant ukrayinskoho khudozhnoho perekladu: monohr. [Vasyl Mysyk. The Multi-faceted Diamond of Ukrainian Translation: monograph]. Vinnyca: Nova knyha, 2017. 296 s.
4. Kosiv H. Vira Rich. Tvorchyj portret perekladacha [Vira Rich. The Creative Portrait of the Translator]. Lviv : “Piramida”, 2011. 264 s.
5. Lukash Mykola. Biobliohr. pokazhch [Biobibliographic guide] / uklad. V. Savchyn; nauk. red. R. Zorivchak. Lviv : Vyd-vo LNU im. Ivana Franka, 2003. 356 s.
6. Nacionalna pamyat u filolohiyi: spadshhyna profesora Yuriya Oleksijovycha Zhluktenka [National Memory in Philology: The Legacy of prof. Yuriy Oleksijovych Zhluktenko]: mat. Vseukrayinsk. nauk. konf. [Proceedings of the Ukrainian Schilarly Conference]. (Lviv, 2–3 zhovtnya 2015 roku) / redkol. R. Zorivchak (holova) ta in. Lviv, 2017. 294 s.
7. Od slova put verstayuchy j do slova: Zbirnyk na poshanu Roksolany Petrivny Zorivchak, doktora filolohichnykh nauk, profesora, zasluženoho pracivnyka osvity [Paving the path that runs from word to word...: In honour of Roksolana P. Zorivchak, Doctor of Linguistics, Professor, Merited Educationalist of Ukraine] / redkol.: O. I. Cherednychenko (holova) ta in. Lviv : Vyd-vo LNU im. Ivana Franka, 2008. 1012 s.
8. Savchyn V. Mykola Lukash – podvyzhyk ukrayinskoho khudozhnoho perekladu : monohrafiya [Mykola Lukash – The Zealot of Ukrainian Literary Translation: monograph]. Lviv : Litopys, 2014. 374 s.
9. 110 rokiv vid dnya narodzhennya H. P. Kochura. Hryhorij Kochur. “Intynskij zoshyt” (110th anniversary H. P. Kochur. Hryhorij Kochur. “Inta notebook” / uporyad. i per. M. Ya. Kahancov. Kharkiv : TOV “Vydavnytstvo «Prava Lyudyny»”, 2018. 114 s.

10. Stus V. Tvory u chotyriokh tomakh i knyhakh [Works in four volumes and books]. Lviv : Vydavnycha spilka “Prosvita”, 1999. T. 3. K. 1. 485 s.
11. Franko Ivan. Mojsej: Poema [Moses: Poem]. / redkol. V. Melnyk (holova) ta in. Lviv : Vyd-vo LNU im. Ivana Franka, 2017. 312 s.
12. Shevchenko T. Vybrana poeziya. Zhyvopys. Hrafika [Selected Poems. Paintings. Graphic Works]. / uporyad., avt. prym. S. Halchenko; per. poezij Vira Rich. Kyiv : Mystectvo, 2008. 607 s.
13. Franko I. Moses and Other Poems / transl. by Vera Rich (Moses) and P. Cundy (other poems). New York : Harmony Print, 1973. 112 p.
14. Franko I. Moses (Prologue) / transl. by Vera Rich. *The Ukrainian Review*. London : Ukr. Publ., 1957. Vol. IV. № 1. P. 7–8.
15. Shevchenko T. Kobzar. / transl. by Vera Rich. Kyiv : Mystetstvo, 2013. 335 p.
16. Shevchenko T. Song out of darkness. Selected poems by Taras Shevchenko / transl. by Vera Rich; ed. by V. Swoboda. London: The Mitre Press, 1961. 128 p.
17. Zorivchak R. The work of Vera Rich in the context of Ukrainian-British literary relations. *The Ukrainian Review*. London: Ukr. Publ., 1998. Vol. 45. № 2. P. 43–54.

Стаття надійшла до редколегії 26.02.2020

Прийнята до друку 08.03.2020

ROKSOLANA ZORIVCHAK AND VERA RICH: CROSSROADS

Oksana Dzera

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000
oksana.dzera@lnu.edu.ua*

The article elucidates academic and personal contacts of two outstanding figures of the English-Ukrainian translation – the founder of the Lviv Translation Studies school Roksolana Zorivchak and British translator Vera Rich. The name of Vera Rich got inscribed in the history of the Ukrainian culture with the publication of “Song out of Darkness” – the collection of Shevchenko’s poems, which formed the tribute of the Ukrainian community in Great Britain for the centenary of the poet’s death. It came as a remarkable surprise that the task of translating such a collection was brilliantly accomplished by a 23-year old girl, a student of mathematics, with no Ukrainian family links and a far from perfect knowledge of the Ukrainian language. Yet critics recognize and competent readers agree that most of these translations are even now, when almost 60 years have passed, unrivalled. However, in the Soviet Union, the young translator became undesirable and unwelcome due to a number of factors, most of them being absolutely irrational. Even her name gave rise to suspicion because of its Ukrainian sounding. The “Mitre Press” publishing house located in Mitre Street evoked fear of the Catholic subversive activity. The title of the collection proposed by Vera’s mother as an echo of Mansfield’s line and supported by V. Swoboda, the chief editor, as reminiscent of Franko’s essay on Shevchenko, was seen as an allusion to “dark” Soviet regime. Thus, despite her outstanding work in presenting and popularizing Ukrainian literature in the world, the restrictions of the Soviet regime made Vera Rich virtually unknown and even ostracized in Ukraine of that time. Yet Roksolana Zorivchak, even at that dangerous and dark period, made valiant efforts to bring the British translator to the attention of the Ukrainian literary and academic world. The article is based on biographic and autobiographic materials and

the author's reminiscences. Professor Zorivchak's contribution to the preservation of the national cultural memory is emphasized. To this end, the stress is put on the most riveting instance of her activity as a promoter of Ukrainian culture, namely her initiative and subsequent revision of two publications of the incomplete *Kobzar* translated by Vera Rich (its bilingual and monolingual editions) and bilingual edition of Franko's *Moses*. The translation of the latter was a brainchild of Vera Rich who had been polishing and perfecting it for more than 50 years. The article sheds light on Vera Rich's contacts with the Hryhoriy Kochur Translation Studies and Contrastive Linguistics Department: her meetings and workshops with students, participation in the conferences, scholarly cooperation with Roksolana Zorivchak and Hanna Kossiv who defended her thesis and wrote a monograph on Vera Rich's activity as a translator, a poet and a great friend of Ukraine. In addition, the author of the article has made an attempt to make her own observations of the personality traits of Roksolana Zorivchak and Vera Rich – two great women who devoted their life to making the Ukrainian cultural legacy known in the world.

Key words: Roksolana Zorivchak, Vera Rich, translation, Translation Studies, national memory in philology.